

Р.К.Толубекова,¹ Р.С.Маусумбаев,² Г.О.Мугауина,^{3*}
К.С.Бутенова,² Е.В.Киселева²

¹Абай атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан

²«Торайғыров университеті», Павлодар қ., Қазақстан

³Х.Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау қ., Қазақстан

ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТІҢ ЦИФРЛЫҚ ҚҰЗІРЕТТІЛІГІН БАҒАЛАУ МЕН ДАМУЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалаудың маңыздылығы, максаттары, әдістері және нәтижелерін қолдану аспектілері қарастырылады. Қазіргі ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамып жатқан жағдайында әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін бағалау олардың кәсіби қызметінің тиімділігін арттыруда маңызды рөл атқарады.

Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігі – оның кәсіби қызметінде заманауи цифрлық құралдарды тиімді пайдалана білу қабілеті мен дағдыларының жиынтығы. Бұл құзыреттілікті бағалау педагогтің кәсіби деңгейін анықтауға, оқыту қажеттіліктерін айқындауға және даму стратегияларын әзірлеуге мүмкіндік береді.

Бағалау нәтижелері әлеуметтік педагогтің кәсіби дамуына, оқыту бағдарламаларын әзірлеуге және цифрлық құзыреттілікті жетілдіру бойынша нақты шараларды қабылдауға бағытталады. Олар кәсіби даму жоспарын құрудан, оқыту қажеттіліктерін анықтаудан, оқыту бағдарламаларын әзірлеуден және әдістемелік қолдау көрсетуден тұрады.

Мақалада цифрлық құзыреттілікті бағалау әдістері, көрсеткіштері мен нәтижелерін қолдану жолдары талданады. Сонымен қатар, әлеуметтік педагогтердің кәсіби дамуын қамтамасыз ету үшін ұсыныстар беріледі. Зерттеу нәтижелері әлеуметтік педагогтің қызмет сапасын арттыру, кәсіби білімін жетілдіру және жаңа технологияларға бейімделуіне ықпал етеді. Бұл мақала әлеуметтік сала мамандарына, білім беру ұйымдарының қызметкерлеріне, зерттеушілер мен саясаткерлерге цифрлық құзыреттілікті бағалау мен дамыту бойынша әдістемелік негіз қалыптастыруда көмекші бола алады.

Түйін сөздер: әлеуметтік педагог, цифрлық құзыреттілік, бағалау, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, кәсіби даму.

Толубекова Р.К.,¹ Маусумбаев Р.С.,² Мугауина Г.О.,^{3*}
Бутенова К.С.,² Киселева Е.В.²

¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г.Алматы, Казахстан

²Университет Торайгырова, г.Павлодар, Казахстан

³Атырауский университет имени Х. Досмұхамедова, г.Атырау, Казахстан

ОЦЕНКА И РАЗВИТИЕ ЦИФРОВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация

В этой статье рассматриваются важность, цели, методы и аспекты применения результатов оценки цифровой компетентности социального педагога. В условиях динамичного развития современных информационно-коммуникационных технологий оценка цифровой компетентности социальных педагогов играет важную роль в повышении эффективности их профессиональной деятельности.

Оценка цифровой компетентности социального педагога-важный процесс, способствующий его адаптации к современному обществу, эффективному ведению профессиональной деятельности и качественному обслуживанию клиентов.

Результаты оценки будут направлены на профессиональное развитие социального педагога, разработку программ обучения и принятие конкретных мер по совершенствованию цифровой компетентности. Они состоят из разработки плана профессионального развития, определения потребностей в обучении, разработки программ обучения и оказания методической поддержки.

Целью статьи является раскрытие важности оценки цифровой компетентности социального педагога и ее влияния на профессиональное развитие. Кроме того, заложить основу для анализа исследований и практического

опыта в этом направлении и выработки рекомендаций по развитию цифровой компетентности социальных педагогов.

Ключевые слова: социальный педагог, цифровая компетентность, оценка, информационно-коммуникационные технологии, профессиональное развитие.

Толеубекова Р.,¹ Мауссумбайев Р.,² Мугауина Г.,^{3*}

Бутенова К.,² , Киселева Е.²

¹Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

²NJSC "Toraigyrov University", Pavlodar, Kazakhstan

³Kh.Dosmukhamedov Atyrau University", Atyrau, Kazakhstan

ASSESSMENT AND DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCIES OF A SOCIAL EDUCATOR IN A DIGITAL ENVIRONMENT

Abstract

This article discusses the importance, goals, methods and aspects of applying the results of assessing the digital competence of a social educator. In the context of the rapid development of modern information and communication technologies, the assessment of the digital competence of social teachers plays an important role in improving the effectiveness of their professional activities.

Assessment of the digital competence of a social educator is an important process that contributes to their adaptation to modern society, effective conduct of professional activities and high – quality customer service.

The results of the assessment will be aimed at the professional development of a social educator, the development of training programs and the adoption of specific measures to improve digital competence. They consist of drawing up a professional development plan, identifying training needs, developing training programs, and providing methodological support.

The purpose of the article is to reveal the importance of assessing the digital competence of a social educator and its impact on professional development. In addition, to lay the groundwork for the analysis of research and practical experience in this area and the development of proposals for the development of digital competence of social educators.

Keywords: social educator, digital competence, assessment, information and communication technologies, professional development.

Кіріспе. Қазіргі таңда қоғамның барлық саласында цифрлық трансформация үдерісі қарқынды дамып келеді. Цифрландыру білім беру жүйесінің мазмұнын ғана емес, педагогтердің кәсіби қызметіне қойылатын талаптарды да түбегейлі өзгертуде. Қазақстан Республикасының білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламалары, «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы, сондай-ақ халықаралық білім беру ұйымдарының ұсынымдары білім беру қызметкерлерінің цифрлық құзыреттілігін дамытуды негізгі стратегиялық бағыттардың бірі ретінде қарастырады (Қазақстан Республикасы Үкіметі, 2017). Осыған байланысты әлеуметтік педагогтің кәсіби қызметінде цифрлық технологияларды тиімді пайдалану мәселесі ерекше өзектілікке ие болып отыр. Цифрлық технологиялардың енуі әлеуметтік педагогтің жұмыс тәсілдерін өзгертіп, одан жаңа дағдылар мен құзыреттіліктерді талап етеді. Бұл мақалада цифрлық технологиялар жағдайында әлеуметтік педагогтің рөлі, оның міндеттері және кәсіби қызметіндегі өзгерістер қарастырылады.

Цифрлық технологиялар әлеуметтік педагогтің жұмысына бірнеше жағынан әсер етеді. Біріншісі – студенттермен байланыс, ол онлайн платформалар арқылы қашықтықтан байланыс орнату мүмкіндігін (электрондық пошта, мессенджерлер, бейнеконференциялар) туғызыды, әлеуметтік желілер арқылы студенттермен өзара әрекеттесу және қолдау көрсетуге жол ашады, онлайн кеңестер мен вебинарлар арқылы ақпарат тарату және білім беруді жүзеге асырады. Екіншісі – ақпаратты іздеу және өңдеу, ол интернет арқылы қажетті ақпаратты жылдам табу мүмкіндігін береді, дерекқорларды, электрондық кітапханаларды және басқа да онлайн ресурстарды пайдалануға жол ашады, ақпаратты талдау, сұрыптау және өңдеу құралдары мен құжаттарды басқаруға жол ашады. Үшіншісі – электрондық құжат айналымы және дерекқорларды пайдалану. Ол құжаттарды сақтау, өңдеу және тарату үшін онлайн құралдарды қолдануға және уақыт пен ресурстарды үнемдеу мүмкіндік береді. Төртіншісі – білім беру және

тәрбие жұмыстары. Ол онлайн оқыту платформаларын және білім беру ресурстарын қолдануға, интерактивті тапсырмалар, ойындар, бейнематериалдар және басқа да цифрлық құралдарды пайдалануға, білім беру бағдарламаларын әзірлеу және жүзеге асыруда АКТ-ны қолдануға жол ашады. Бесіншісі – әлеуметтік қызметтерді ұсыну. Ол онлайн өтініштерді қабылдау және өңдеуге, әлеуметтік көмек көрсетудің цифрлық платформаларын пайдалануға, студенттерге қажетті ақпаратты онлайн ұсынуға көмектеседі. Алтыншысы – бақылау және бағалау. Ол цифрлық құралдарды пайдаланып студенттердің жағдайын бақылауға, студенттердің үлгерімін бағалау және кері байланыс беруге және әлеуметтік жұмыстың тиімділігін талдауға мүмкіндік береді (Гукасова, 2012).

Педагогтің цифрлық құзыреттілігі соңғы онжылдықта білім беру саласындағы маңызды ғылыми бағыттардың біріне айналды. Қазіргі ғылыми еңбектерде бұл ұғым ақпараттық-коммуникациялық технологияларды техникалық тұрғыдан меңгерумен ғана шектелмей, цифрлық ресурстарды педагогикалық мақсатта таңдау және қолдану, цифрлық ортада коммуникация мен ынтымақтастықты ұйымдастыру, цифрлық контент әзірлеу, ақпараттық қауіпсіздікті сақтау және кәсіби дамуды үздіксіз жалғастыру қабілеттерінің кешені ретінде қарастырылады. Жүйелі шолулар педагогтің цифрлық құзыреттілігі технологиялық, педагогикалық, әлеуметтік және этикалық компоненттердің өзара байланысына негізделетінін көрсетеді (De la Calle et al., 2021; Revuelta-Domínguez et al., 2022). Педагогтердің цифрлық құзыреттілігін бағалау мәселесі халықаралық зерттеулерде ерекше орын алады. (Claro et al. 2024) қызметтегі мұғалімдердің цифрлық құзыреттілігіне арналған 44 сандық зерттеуді талдап, оны өлшеу мен операциялизациялауда әлі де толық ғылыми бірізділік қалыптаспағанын анықтады. Авторлар зерттеулердің басым бөлігінде цифрлық технологияларды сабақ жоспарлау мен оқыту ресурсы ретінде қолдануға назар аударылатынын, ал білім алушылардың цифрлық әрекетін ұйымдастыру мен цифрлық дағдыларын дамытуға қатысты көрсеткіштер аз қамтылатынын атап көрсетеді. Бұл тұжырым әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалауда тек өзін-өзі бағалаумен шектелмей, кәсіби әрекетке бағытталған бірнеше диагностикалық әдісті кешенді қолдану қажеттігін негіздейді.

Цифрлық құзыреттілікті дамыту бағытындағы зерттеулер кәсіби даярлықтың практикалық және үздіксіз сипатына басымдық береді. Reisoğlu and Çebi (2020) DigComp және DigCompEdu тәсілдеріне сүйенген даярлау бағдарламасын зерттеп, коммуникация және ынтымақтастық, цифрлық контент құру, қауіпсіздік, цифрлық ресурстарды педагогикалық міндеттерге сай пайдалану бағыттарын дамыту қажеттігін көрсетті. (Peters et al. 2022) жүйелі шолуларға жасалған шолуда педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамыту технологиялық дағдыларды педагогикалық әдістермен және нақты кәсіби тәжірибемен кіріктіруді талап ететінін айқындайды. Жоғары білім беру саласындағы стандарттарды талдаған (Basantes-Andrade et al. 2022) цифрлық құзыреттілікті дамыту үшін құзырет өлшемдері, бағалау модельдері және кәсіби даярлау стандарттары өзара сабақтастықта құрылуы тиіс екенін көрсетеді. Қазақстандық контексте педагогтердің цифрлық құзыреттілігін дамыту білім беруді цифрландыру үдерісімен тікелей байланысты. «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасында адами капиталды дамыту мен цифрлық технологияларды енгізу стратегиялық бағыт ретінде белгіленген (Қазақстан Республикасы Үкіметі, 2017). Соңғы қазақстандық зерттеулердің бірінде (Azimkhan et al. 2025) ТРАСК негізінде мобильді және интерактивті технологиялар арқылы педагогтердің цифрлық құзыреттілігін дамытудың мүмкіндіктерін жүйелеп, MOOCs, интерактивті технологиялар және иммерсивті цифрлық орталардың педагогикалық стратегияларды жетілдірудегі әлеуетін көрсетеді. Бұл нәтижелер цифрлық құзыреттілікті қалыптастыруды жеке цифрлық құралдарды үйретумен шектемей, педагогикалық мақсат, мазмұн және технология арасындағы байланысты ескеру қажеттігін дәлелдейді.

Әлеуметтік педагогтің кәсіби даярлығы мен әлеуетін зерттеген отандық және ресейлік еңбектер де осы зерттеудің теориялық негізін толықтырады. (Гукасова, 2012) әлеуметтік педагогті қазіргі білім беру жүйесінде даярлаудың кәсіби ерекшеліктеріне назар аударса,

(Төлеубекова мен Маусумбаев, 2019) әлеуметтік педагогтің зерттеушілік әлеуетін дамытудың ғылыми негіздерін қарастырған. Маусумбаев пен Төлеубекова (2020) цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің зерттеушілік әлеуетін дамыту факторларын талдап, кәсіби қызметте цифрлық құралдарды қолданудың маңызын айқындайды. Цифрлық ортаның тұлғаның өмірлік кеңістігіне ықпалын Москвичева (2020), ал мультимедиялық және ақпараттық-телекоммуникациялық технологияларды білім беруде қолдану мәселелерін Стручкова (2010) қарастырған. Жүргізілген әдеби шолу педагогтердің цифрлық құзыреттілігін бағалау мен дамытуға арналған халықаралық зерттеулердің едәуір дамығанын көрсетеді. Сонымен бірге зерттеулердің басым бөлігі жалпы педагогтерге, мектеп мұғалімдеріне немесе болашақ педагогтерге бағытталған (Claro et al., 2024; Revuelta-Domínguez et al., 2022). Қазақстандық және әлеуметтік-педагогикалық зерттеулерде кәсіби даярлық, зерттеушілік әлеует және цифрлық технологияларды қолдану мәселелері қарастырылғанымен, әлеуметтік педагогтің нақты кәсіби міндеттеріне бейімделген цифрлық құзыреттілік құрылымы, оны бағалаудың критерийлері мен көрсеткіштері және бағалау нәтижесіне негізделген дамыту әдістемесі жеткілікті деңгейде жүйеленбеген. Осы ғылыми олқылық әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін кешенді бағалау мен дамытуға бағытталған арнайы зерттеу жүргізудің қажеттілігін айқындайды. Осыған байланысты зерттеудің мақсаты – цифрлық технологиялар жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің құрылымдық компоненттері мен бағалау критерийлерін айқындау, оның бастапқы деңгейін диагностикалау және арнайы әзірленген дамыту бағдарламасының тиімділігін эксперименттік тұрғыдан бағалау. Зерттеудің маңыздылығы әлеуметтік педагогтің цифрлық ортадағы кәсіби коммуникациясын, ақпаратпен жұмысын, цифрлық контент әзірлеуін, білім беру ресурстарын қолдануын, цифрлық қауіпсіздік пен этиканы сақтауын және кәсіби міндеттерге сәйкес цифрлық құралдарды таңдауын біртұтас жүйе ретінде қарастыруымен анықталады.

Цифрлық технологиялардың енуімен әлеуметтік педагогтің рөлі кеңейіп, жаңа міндеттермен толықтырылуда (Төлеубекова & Маусумбаев, 2019). Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің міндеттері:

- Цифрлық сауаттылықты дамыту, яғни студенттерге цифрлық технологияларды пайдалануды үйрету, интернеттегі қауіпсіздік ережелерін түсіндіру, кибербуллинг және онлайн алаяқтықтан қорғануға көмектесу және ақпараттық сауаттылықты қалыптастыру;
- Онлайн қолдау көрсету, яғни студенттерге онлайн кеңестер мен қолдау көрсету, қашықтықтан жұмыс істеу дағдыларын дамыту және онлайн топтар мен қауымдастықтарды құру және басқару;
- Цифрлық білім беру ресурстарын қолдану, яғни әлеуметтік-педагогикалық жұмыста цифрлық ресурстарды тиімді пайдалану, оқу-тәрбие жұмыстарында жаңа технологияларды қолдану және білім беру контентін әзірлеу және тарату;
- Ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету, яғни клиенттердің жеке мәліметтерін қорғау, онлайн құралдарды пайдалануда қауіпсіздік ережелерін сақтау және кибершабуылдардан қорғану;
- Цифрлық кеңістіктегі әлеуметтік мәселелерді шешу, яғни кибербуллинг, онлайн алаяқтық, ақпараттық манипуляция сияқты цифрлық кеңістіктегі әлеуметтік мәселелерді анықтау және шешу, интернеттегі қауіпсіздік мәдениетін қалыптастыру;
- Цифрлық құралдарды бағалау, яғни әлеуметтік жұмыста қолданылатын цифрлық құралдардың тиімділігін бағалау, жаңа технологияларды зерттеу және кәсіби қызметте қолдану (Кертаева, 2009).

Әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін дамыту үшін арнайы оқыту курстары мен тренингтер ұйымдастыру, онлайн платформаларда оқуға мүмкіндік беру, тәжірибе алмасу үшін семинарлар мен конференциялар өткізу, цифрлық технологияларды күнделікті жұмыста қолдануға ынталандыру, қажетті техникалық және әдістемелік қолдау көрсету сияқты шараларды жүзеге асыру қажет.

Қазіргі замандағы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы әлеуметтік педагогтың кәсіби қызметіне айтарлықтай өзгерістер енгізіп отыр. Бұл өзгерістер әлеуметтік педагогтан цифрлық құзыреттілікті, яғни ақпараттық технологияларды тиімді және қауіпсіз пайдалану білігін талап етеді. Цифрлық технологиялар әлеуметтік педагогтың жұмысын жеңілдетіп, оның тиімділігін арттырады. Бірақ, сонымен бірге, әлеуметтік педагогтан жаңа дағдылар мен құзыреттіліктерді меңгеруді талап етеді. Цифрлық құзыреттілігі дамыған әлеуметтік педагог өз қызметін заманауи талаптарға сай жүзеге асырып, қоғамдағы әлеуметтік мәселелерді шешуге және мұқтаж жандарға көмек көрсетуге бағытталған жұмыстарды тиімді атқара алады. Сондықтан, әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін дамыту – бүгінгі күннің өзекті мәселесі. Әлеуметтік педагогтың цифрлық құзыреттілігі оның кәсіби қызметіндегі тиімділігін арттырып, заманауи қоғамның талаптарына бейімделуге көмектеседі (Ержанова, 2009).

Әлеуметтік педагогтың цифрлық құзыреттілігі – бұл әлеуметтік жұмыс барысында ақпараттық -коммуникациялық технологияларды тиімді, қауіпсіз және этикалық нормаларға сәйкес пайдалану қабілеті (Маусумбаев & Төлеубекова, 2020). Әлеуметтік педагогтың цифрлық құзыреттілігінің негізгі аспектілері 1 – кестеде ұсынылды.

1 кесте – Әлеуметтік педагогтың цифрлық құзыреттілігінің негізгі аспектілері

	Аспектiлер	Сипаттамасы
1	Ақпаратты iздеу және өңдеу	Интернеттi, дерекқорларды, электронды кiтапханаларды және басқа да ақпарат көздерiн тиiмдi пайдалану. Iздеген ақпараттың шынайылығын, өзектiлiгiн және сенiмдiлiгiн бағалау. Ақпаратты сұрыптау, талдау, жинақтау және өңдеу. Плагиаттан сақтану.
2	Коммуникация және ынтымақтастық	Электрондық пошта, мессенджерлер, әлеуметтiк желiлер және басқа да онлайн платформалар арқылы қарым-қатынас орнату. Онлайн кеңестер, вебинарлар, форумдар және басқа да онлайн iс-шараларға қатысу. Командада жұмыс iстеу үшiн онлайн құралдарды қолдану (OpenAI Docs, Trello, т.б.).
3	Контент жасау және ұсыну	Мәтiндiк, графикалық, аудио және бейне материалдарды жасау және өңдеу. Презентациялар, инфографикалар, бейнероликтер, подкасттар және басқа да мультимедиялық материалдарды дайындау. Интернетте және әлеуметтiк желiлерде контенттi жариялау және тарату.
4	Бiлiм ресурстарын беру пайдалану	Онлайн бiлiм беру платформаларын (MOOC, Coursera, Khan Academy, т.б.) және цифрлық бiлiм беру ресурстарын (электрондық оқулықтар, интерактивтi тапсырмалар) қолдану. Бiлiм беру бағдарламаларын және жобаларын әзiрлеуде цифрлық құралдарды пайдалану. Жеке даму үшiн онлайн курстар мен тренингтерге қатысу.
5	Қауiпсiздiк және этика	Интернеттегi қауiпсiздiк ережелерiн сақтау, жеке деректердi қорғау. Кибербуллинг, онлайн алаяқтық және басқа да цифрлық қауiптерден сақтану. Авторлық құқықтарды құрметтеу, ақпаратты заңды түрде пайдалану. Онлайн қарым-қатынаста этикалық нормаларды сақтау.
6	Цифрлық құралдарды бағалау және таңдау	Кәсiби мiндеттердi шешу үшiн ең қолайлы және тиiмдi цифрлық құралдарды таңдай алу. Жаңа технологияларды үйренуге және қолдануға дайын болу. Цифрлық құралдарды бағалау критерийлерiн бiлу.

Әлеуметтік педагогтың цифрлық құзыреттілігінің маңыздылығы 6 негізгі фактордан құралады. Бірінші – тиімді жұмыс. Ол цифрлық құралдар әлеуметтік педагогтың жұмыс процесін жеңілдетеді, ақпаратты іздеуді, өңдеуді және ұсынуды жылдамдатады. Екінші – қашықтықтан жұмыс. Ол онлайн құралдар әлеуметтік педагогке студенттермен қашықтықтан байланыс орнатуға, кеңес беруге және қолдау көрсетуге мүмкіндік береді. Үшінші – байланысты жақсарту. Ол цифрлық платформалар студенттермен, әріптестермен және басқа да мүдделі тараптармен қарым-қатынасты жақсартуға көмектеседі. Төртінші – білім берудің қолжетімділігін арттыру. Ол цифрлық ресурстар әлеуметтік педагогке білім беру материалдарын жасауға және таратуға, білім беру бағдарламалары мен жобаларын тиімді жүзеге асыруға көмектеседі. Бесінші –

жаңалықтарды қабылдау. Ол цифрлық құзыреттілік әлеуметтік педагогке заманауи технологиялардың дамуына ілесуге, жаңалықтарды тез қабылдауға және кәсіби қызметінде қолдануға көмектеседі. Алтыншы – кәсіби даму. Ол цифрлық құзыреттілік әлеуметтік педагогтің кәсіби дамуына ықпал етеді, оның бәсекеге қабілеттілігін арттырады (Матлин & Фоменков, 2012).

Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамытудың жолдары ретінде арнайы курстар мен тренингтерге қатысу, өз бетінше онлайн ресурстарды пайдаланып оқу, цифрлық құралдарды күнделікті жұмыста қолдану, әріптестермен тәжірибе алмасу және жаңа технологияларды үйренуге және қолдануға ұмтылу іс-шараларын қарастыруға болады.

Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігі – бұл оның кәсіби қызметіндегі тиімділігін арттыратын маңызды фактор. Қазіргі заманның талаптарына сәйкес әлеуметтік педагог АКТ-ны тиімді пайдалана білуі, қауіпсіздік ережелерін сақтауы және үнемі өз білімін жетілдіріп отыруы қажет. Цифрлық құзыреттілігі дамыған әлеуметтік педагог өз жұмысын жоғары деңгейде атқарып, қоғамға пайдалы бола алады. Осыған байланысты әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау өзекті мәселе болып отыр.

Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау біріншіден қоғамның талабынан туындайды. Қазіргі қоғамда ақпараттық технологиялар барлық салада кеңінен қолданылады. Әлеуметтік педагогтер де осы жаңалықтардан тыс қалмауы керек, өйткені олардың қызметі де цифрлық технологиялардың ықпалында. Екіншіден кәсіби тиімділіктен туындайды. Цифрлық құзыреттілік әлеуметтік педагогке өз жұмысын тиімдірек атқаруға, уақытты үнемдеуге, ақпаратты жылдам табуға және клиенттермен байланыс орнатуға көмектеседі. Үшіншіден студенттерге қызмет көрсетуден туындайды. Цифрлық технологияларды меңгерген әлеуметтік педагогтер студенттерге онлайн кеңес беру, қашықтықтан көмек көрсету және цифрлық білім беру ресурстарын ұсыну арқылы сапалы қызмет көрсете алады. Төртіншіден кәсіби дамудан туындайды. Цифрлық құзыреттілікті бағалау әлеуметтік педагогтің кәсіби даму жоспарын құруға, оның білім алу қажеттіліктерін анықтауға және кәсіби өсуіне ықпал етеді. Бесіншіден жаңалықтарға бейімделуден туындайды. Технологиялар үнемі дамып, жаңарып отырады. Әлеуметтік педагогтер де осы жаңалықтарға бейімделіп, өз білімдерін үнемі толықтырып отыруы керек. Алтыншыдан қауіпсіздікті қамтамасыз етуден туындайды. Цифрлық ортада қауіпсіздік мәселесі өте маңызды. Әлеуметтік педагогтер өздерінің және студенттердің деректерін қорғауды қамтамасыз етуі тиіс (Стручкова, 2010).

Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтардың цифрлық құзыреттілігін бағалау өте маңызды. Бұл бағалау әлеуметтік педагогтің (АКТ) кәсіби қызметінде тиімді, қауіпсіз және этикалық тұрғыда қолдана білу деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Бағалау нәтижелері әлеуметтік педагогтің кәсіби даму жоспарын құруға, оқыту қажеттіліктерін анықтауға және цифрлық құзыреттілікті арттыруға бағытталған шараларды жоспарлауға көмектеседі (Ипполитова & Стерхова, 2012).

Цифрлық құзыреттілікті бағалаудың мақсаттары:

1. Әлеуметтік педагогтің АКТ-ны пайдалану деңгейін анықтау, яғни қажетті ақпаратты іздеу және өңдеу, онлайн қарым-қатынас құралдарын пайдалануға цифрлық білім беру ресурстарын қолдану, мультимедиялық материалдарды жасау және ұсыну және цифрлық қауіпсіздік ережелерін сақтау;

2. Әлеуметтік педагогтің АКТ-ны кәсіби қызметінде қолдану қабілетін бағалау, яғни клиенттермен қарым-қатынас орнатуда, құжаттарды басқаруда, әлеуметтік-педагогикалық жұмыстарды жүргізуде, білім беру бағдарламаларын әзірлеуде және әлеуметтік қызметтерді ұсынуға жүзеге асырылады;

3. Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің даму аймақтарын анықтау, яғни қандай АКТ құралдарын қолдануда қиындықтар бар екенін анықтау, қандай дағдыларды жетілдіру қажет екенін анықтау және цифрлық құзыреттілікті арттыру үшін қандай қолдау қажет екенін анықтау;

4. Әлеуметтік педагогтің цифрлық дағдыларын жетілдіру бойынша ұсыныстар беру, яғни жеке оқу жоспарын құруға көмектесу, оқытудың тиімді әдістерін ұсыну және қажетті ресурстар мен қолдау көрсету (Дивненко & Юдина, 2015).

Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау әдістері 2 – кестеде ұсынылды.

2 кесте - Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау әдістері

	Бағалау әдістері	Сипаттамасы
1	Өзін-өзі бағалау	Әлеуметтік педагогтің өзінің цифрлық құзыреттілігін бағалауы.
		Өз дағдыларын, жетістіктерін және даму қажеттіліктерін анықтау.
		Арнайы сауалнамалар, бағалау парақтары және рефлексиялық жазбалар қолданылуы мүмкін.
2	Бақылау	Әлеуметтік педагогтің жұмыс процесінде АКТ-ны қалай қолданатынын бақылау.
		Оның онлайн қарым-қатынас, ақпарат іздеу, құжаттарды басқару және басқа да цифрлық дағдыларын бақылау.
		Бақылау барысында арнайы бақылау парақтарын қолдану.
3	Практикалық тапсырмалар	Әлеуметтік педагогке нақты кәсіби жағдайларға байланысты тапсырмалар беру (мысалы, онлайн кеңес өткізу, презентация дайындау, дерекқорды пайдаланып ақпарат іздеу).
		Тапсырмаларды орындау барысында АКТ-ны қолдану дағдыларын бағалау.
4	Сауалнама	Арнайы әзірленген сауалнамалар арқылы әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау.
		Сауалнамаларда АКТ-ны қолдану туралы сұрақтар, өзін-өзі бағалау сұрақтары, тәжірибе туралы сұрақтар болуы мүмкін.
5	Портфолио	Әлеуметтік педагогтің цифрлық жұмыстарының жинағын (презентациялар, бейнероликтер, онлайн құжаттар, веб-сайттар) талдау.
		Портфолио арқылы АКТ-ны қолдану дағдыларын және шығармашылық қабілетін бағалау.

Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау критерийлері: ақпаратты іздеу және өңдеу (интернетті, дерекқорларды және басқа да ақпарат көздерін пайдалана білу, ақпараттың шынайылығын және сенімділігін бағалау, ақпаратты талдау, сұрыптау және жинақтау, плагиаттан сақтану), коммуникация және ынтымақтастық (электрондық пошта, мессенджерлер және әлеуметтік желілер арқылы қарым-қатынас орната білу, онлайн платформаларда ынтымақтаса білу, онлайн іс-шараларға қатыса білу), контент жасау және ұсыну (мәтіндік, графикалық, аудио және бейне материалдарды жасай білу, презентациялар, инфографикалар және бейнероликтерді дайындай білу, контентті онлайн жариялай білу), білім беру ресурстарын пайдалану (онлайн білім беру платформаларын және цифрлық ресурстарды қолдана білу, білім беру бағдарламаларын әзірлеуде АКТ-ны қолдана білу), қауіпсіздік және этика (интернеттегі қауіпсіздік ережелерін сақтай білу, жеке деректерді қорғауды қамтамасыз ете білу, авторлық құқықтарды құрметтей білу), цифрлық құралдарды бағалау және тандау (кәсіби міндеттерді шешу үшін ең тиімді құралдарды тандай білу, жаңа технологияларды үйрене білу, цифрлық құралдарды бағалау критерийлерін білу) (Москвичева, 2020).

Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау нәтижелерін қолдану кәсіби даму жоспарын құру, яғни бағалау нәтижелеріне сүйене отырып әрбір әлеуметтік педагог үшін жеке даму жоспарын құруға, қандай дағдыларды жетілдіру қажет екенін анықтауға жол ашады. Сонымен қатар оқыту қажеттіліктерін анықтауға, оның ішінде қандай оқыту курстары мен тренингтер қажет екенін анықтауға, қандай тақырыптарды оқыту қажет екенін анықтауға көмектеседі. Тағы атап өтерлік жай Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау нәтижелері оқыту бағдарламаларын әзір-

леуге, яғни бағалау нәтижелеріне сүйене отырып АКТ-ны қолдану бойынша оқыту бағдарламаларын әзірлеуге, оқыту барысында практикалық тапсырмаларды және кері байланысты белсенді қолдануға септігін тигізеді. Сонымен қатар әдістемелік қолдау көрсетуге, яғни әлеуметтік педагогтерге АКТ-ны қолдану бойынша әдістемелік қолдау көрсету, қажетті ресурстармен қамтамасыз ету іс-шараларын жүзеге асырады.

Сонымен әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау – бұл олардың кәсіби дамуына ықпал ететін маңызды процесс. Бағалау нәтижелеріне сүйене отырып оқыту бағдарламаларын әзірлеу және қолдау көрсету арқылы біз әлеуметтік педагогтердің кәсіби қызметінде АКТ-ны тиімді қолдануға көмектесе аламыз. Бұл өз кезегінде әлеуметтік қызметтердің сапасын арттырып, қоғамға пайда әкеледі. Осы болжамды растау мақсатында эксперименттік жұмыс ұйымдастырылған болатын. Экспериментке 18 – әлеуметтік педагог қатысқан болатын. Эксперименттік жұмыстың айқындаушы кезеңінде цифрлық технология жағдайында болашақ әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің даму деңгейі анықталынды. Қалыптастырушы кезеңде әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамыту әдіс-тәсілдері қолданылған болатын.

Материалдар мен әдістер. Зерттеу цифрлық технологиялар жағдайында әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін бағалау және оны дамытуға арналған әдістеменің тиімділігін анықтауға бағытталған аралас (mixed methods) зерттеу дизайны негізінде ұйымдастырылды. Зерттеу барысында сандық және сапалық зерттеу әдістері кешенді түрде қолданылды. Мұндай тәсіл әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілік деңгейін жан-жақты бағалауға, эксперимент нәтижелерін статистикалық тұрғыдан негіздеуге және алынған деректерді ғылыми тұрғыдан түсіндіруге мүмкіндік берді.

Эксперимент үш кезеңнен тұрды: *I кезең – айқындаушы кезең.* Бұл кезеңде әлеуметтік педагогтердің бастапқы цифрлық құзыреттілік деңгейі анықталды. Қатысушылардың цифрлық құралдарды пайдалану тәжірибесі, ақпараттық сауаттылығы, цифрлық қауіпсіздік мәдениеті, цифрлық коммуникациясы және кәсіби қызметте цифрлық платформаларды пайдалану деңгейі бағаланды. *II кезең – қалыптастырушы кезең.* Бұл кезеңде арнайы әзірленген «Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамыту бағдарламасы» жүзеге асырылды. Бағдарлама теориялық дәрістерді, практикалық сабақтарды, тренингтерді, вебинарларды, кейстік тапсырмаларды және цифрлық платформаларда орындалатын өзіндік жұмыстарды қамтыды. *III кезең – бақылау кезеңі.* Бағдарлама аяқталғаннан кейін әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігі қайта бағаланып, эксперименттің тиімділігі статистикалық өңдеу арқылы анықталды. Зерттеу мақсатына сәйкес бірнеше ғылыми әдістер кешенді қолданылды: ғылыми әдебиеттерді талдау, салыстырмалы талдау, педагогикалық модельдеу, ғылыми жүйелеу, мазмұндық талдау, халықаралық тәжірибелерді зерделеу. Қатысушыларды іріктеу кезінде төмендегі критерийлер ескерілді: әлеуметтік педагог лауазымында жұмыс істеуі; кемінде бір жыл еңбек өтілінің болуы; цифрлық технологияларды кәсіби қызметінде пайдалануы; зерттеуге ерікті түрде қатысуға келісім беруі. Эмпирикалық әдіске эксперимент барысында әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін анықтау үшін сауалнама әзірленді. Бұл сауалнама алты бөлімнен тұрды: ақпараттық сауаттылық, цифрлық коммуникация, цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану, цифрлық контент әзірлеу, цифрлық қауіпсіздік, кәсіби қызметте цифрлық технологияларды қолдану барлығы 42 сұрақ енгізілді. *Бақылау. Әлеуметтік педагогтердің кәсіби қызметі барысында цифрлық құралдарды пайдалану ерекшеліктері арнайы бақылау картасы арқылы тіркелді.* Бағалау көрсеткіштері: электрондық құжат айналымын жүргізуі; цифрлық платформаларды қолдануы; онлайн консультациялар ұйымдастыруы; бұлттық сервистерді пайдалануы; цифрлық қауіпсіздік талаптарын сақтауы. *Әлеуметтік педагогтердің электрондық портфолио-лары зерттелді.* Талдау барысында: презентациялар; цифрлық оқу материалдары; онлайн іс-шаралар; бейнесабақтар; әлеуметтік желідегі кәсіби жұмыстар; электрондық құжаттар бағаланды. Қатысушыларға цифрлық технологияларды пайдалану бойынша практикалық тапсырмалар ұсынылды. Мысалы: Google Workspace арқылы құжат әзірлеу; Canva бағдарламасында

инфографика жасау; Microsoft Teams платформасында онлайн кездесу ұйымдастыру; Google Forms арқылы сауалнама дайындау; Бағалау критерийлері 3 – кестеде ұсынылды.

3 – кесте бағалау критерийлері:

Деңгей	Сипаттамасы
Жоғары	Цифрлық технологияларды шығармашылықпен қолданады, жаңа құралдарды еркін меңгереді, кәсіби қызметінде жүйелі пайдаланады.
Орташа	Негізгі цифрлық құралдарды пайдаланады, бірақ күрделі тапсырмаларда әдістемелік қолдауды қажет етеді.
Төмен	Цифрлық технологияларды қолдануда қиындық көреді, кәсіби қызметінде сирек пайдаланады.

Алынған нәтижелер Microsoft Excel және IBM SPSS Statistics бағдарламалары арқылы өңделді. Келесі статистикалық әдістер қолданылды: арифметикалық орташа мән; пайыздық көрсеткіштер; стандартты ауытқу; Пирсонның χ^2 критерийі; Студенттің t -тесті; сенімділік коэффициенті (Cronbach's Alpha). Статистикалық мәнділік деңгейі $p < 0,05$ деп қабылданды. Зерттеу нәтижелерінің сенімділігін қамтамасыз ету мақсатында бірнеше диагностикалық әдістерді біріктіру (триангуляция) қолданылды. Сауалнама нәтижелері бақылау, сараптамалық бағалау және портфолио талдауымен салыстырылып тексерілді. Ішкі үйлесімділікті бағалау үшін Cronbach's Alpha коэффициенті есептеліп, оның мәні 0,89 болды, бұл қолданылған құралдың жоғары сенімділігін көрсетті.

Нәтижелер мен талқылау. Тәжірибе жүзінде әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамыту жұмыстары төмендегі бағыттар бойынша жүзеге асырылды:

1) АКТ-ны пайдалану дағдыларын жетілдіру:

Негізгі бағдарламалар: Мәтіндік редакторларды, презентация жасау бағдарламаларын, электрондық поштаны және басқа да кеңсе бағдарламаларын тиімді қолдануды үйрету.

Интернетті пайдалану: Ақпарат іздеу, онлайн ресурстарды қолдану, электрондық кітапханаларды пайдалану дағдыларын жетілдіру.

Онлайн қарым-қатынас: Мессенджерлерді, бейнеконференция платформаларын, әлеуметтік желілерді кәсіби мақсатта қолдануды үйрету.

Дерекқорлармен жұмыс: Студенттердің мәліметтерін басқару және дерекқорларды пайдалану дағдыларын дамыту.

2) Цифрлық қауіпсіздік және этика:

Интернеттегі қауіпсіздік: Жеке деректерді қорғау, онлайн алаяқтықтан сақтану, кибербуллингке қарсы тұруды үйрету.

Этикалық нормалар: Интернеттегі қарым-қатынаста этикалық нормаларды сақтау, авторлық құқықтарды құрметтеу, ақпаратты сенімді түрде пайдалануды үйрету.

Киберқауіпсіздік: Компьютерлерді, желілерді және құрылғыларды қауіпсіз пайдалану дағдыларын дамыту.

3) Цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану:

Онлайн оқыту платформалары: MOOC, Coursera, Khan Academy және басқа да онлайн оқыту платформаларын қолдануды үйрету.

Интерактивті құралдар: Онлайн тесттер, виртуалды зертханалар, интерактивті тапсырмаларды қолдануды үйрету.

Электрондық білім беру ресурстары: Электрондық оқулықтарды, бейнематериалдарды және басқа да цифрлық білім беру ресурстарын қолдануды үйрету.

4) Контент жасау және ұсыну:

Презентациялар: Презентация жасау бағдарламаларын (PowerPoint, Prezi, Canva) қолданып, презентацияларды тиімді жасай білуді үйрету.

Мультимедиялық материалдар: Бейнероликтер, аудиоматериалдар, инфографикалар жасау дағдыларын дамыту.

Контентті жариялау: Әлеуметтік желілерде, веб-сайттарда және блогтарда контент жариялауды үйрету.

5) Цифрлық құралдарды бағалау және таңдау:

Құралдарды бағалау: Әлеуметтік жұмыста қолданылатын әртүрлі цифрлық құралдарды бағалау критерийлерін үйрету.

Тиімді құралдарды таңдау: Қойылған міндеттерді шешу үшін ең тиімді және қолайлы цифрлық құралдарды таңдай білуді үйрету.

Жаңа технологияларды зерттеу: Жаңа технологияларды үйренуге және қолдануға дайын болуды қалыптастыру.

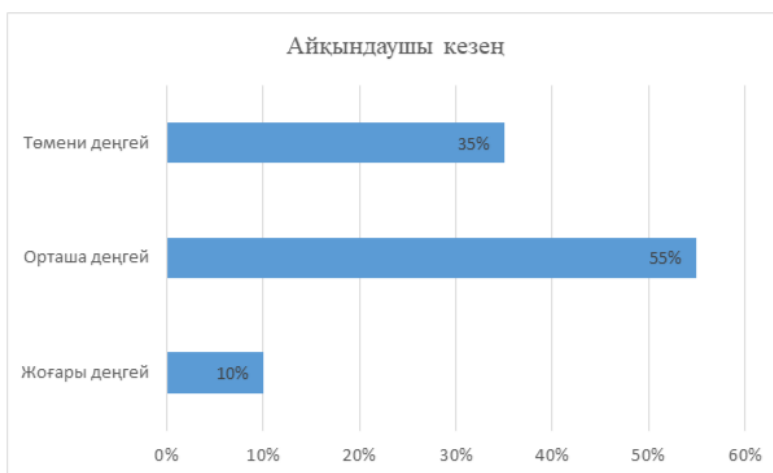
Әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін дамыту кезінде оқыту курстары және тренингтер, вебинарлар және онлайн семинарлар, тәжірибе алмасу, өздігінен білім алу, техникалық қолдау, материалдық ынталандыру, кері байланыс қолданылған болатын.

Оқыту курстары және тренингтер арнайы цифрлық құзыреттілікті дамыту курстары мен тренингтерін ұйымдастырудан тұрды. Курстарда теориялық білім берумен қатар, практикалық тапсырмалар мен жаттығуларды қамтыған болатынбыз. Тренингтерде цифрлық құралдарды қолдану бойынша шеберлік сыныптары өткізілді. Сертификаттар мен куәліктер беру арқылы оқытудың нәтижелілігін арттыру бойынша жұмыстар жүргізілген болатын.

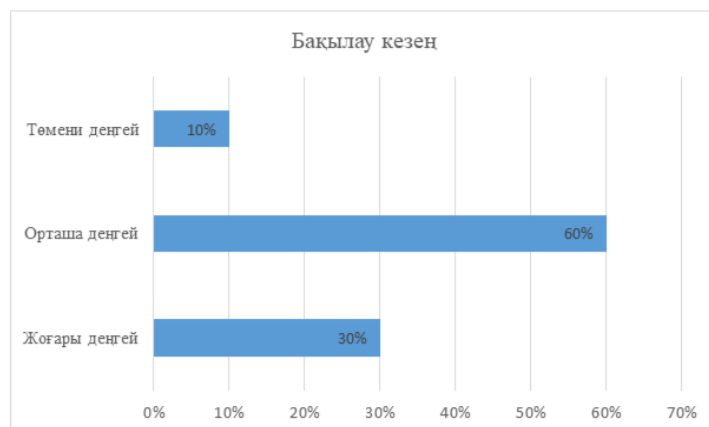
Вебинарлар және онлайн семинарларда АКТ-ны қолданудың жаңа тенденциялары және ерекшеліктері туралы вебинарлар мен онлайн семинарлар ұйымдастырылды. Вебинарларға сарапшыларды шақырып, тәжірибе алмасуға мүмкіндік берілді. Онлайн семинарларда практикалық тапсырмалар орындау арқылы болашақ әлеуметтік педагогтердің білімдері бекітілді. Тәжірибе алмасу кезінде арнайы әлеуметтік педогогтерді шақырып әлеуметтік педагогтер арасында тәжірибе алмасу үшін кездесулер, дөңгелек үстелдер және семинарлар ұйымдастырылды. Бұл жақсы тәжірибелерді бөлісуге мүмкіндік бергер болатын. Өздігінен білім алу бағыты бойынша әлеуметтік педагогтерді өз бетінше оқуға ынталандыру бойынша іс-шаралар жүзеге асырылған болатын. Сонымен қатар онлайн білім беру ресурстарына, мақалаларға, бейнесабақтарға қол жеткізуді қамтамасыз еткен болатынбыз.

Техникалық қолдау бағытында әлеуметтік педагогтерді қажетті техникалық құралдармен және бағдарламалық қамтамасыз етумен қамтамасыз етіліп, техникалық құралдарды тиімді қолдану бойынша нұсқаулықтар дайындалып тәжірибе жүзінде қолданылды.

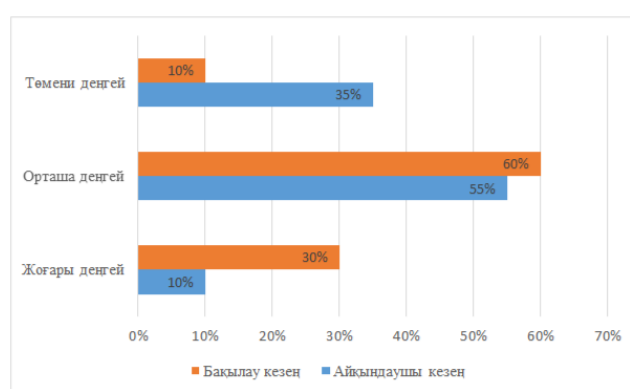
Эксперименттік жұмыстың бақылау кезеңінде әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігін бағалау қайта ұйымдастырылған болатын. Эксперимент нәтижелері 1, 2, 3 – суреттерде ұсынылды.

Сурет 1 – Айқындаушы кезеңдегі әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің даму деңгейі

Сурет 2 – Бақылау кезеңдегі әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің даму деңгейі

Сурет 3 – Салыстармалы диаграмма

Жоғарыдағы көрсетілген суреттерден әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің даму деңгейінде жағымды өзгерістерді байқауға болады:

- жоғары деңгей 10 пайыздан 30 пайызға дейін өскен;
- орташа деңгей 55 пайыздан 60 пайызға дейін жоғарлаған;
- төмен деңгей 35 пайыздан 10 пайызға дейін азайған.

Бұл дегеніміз дұрыс ұйымдастырылған бағалау, әлеуметтік педагогтердің қажеттіліктерін ескеру, оқытуды бейімдеу, қолдау көрсету және де тәжірибе жүзінде заманауи технологиялар мен құралдарды пайдаланудың тиімділігін дәлелдейді.

Қорытынды. Зерттеу нәтижелері цифрлық технологиялардың әлеуметтік педагогтің кәсіби қызметінің мазмұнына елеулі өзгерістер енгізіп отырғанын көрсетті. Цифрлық ортада әлеуметтік педагог тек ақпараттық-коммуникациялық технологияларды техникалық тұрғыдан меңгеріп қана қоймай, оларды білім алушылармен кәсіби коммуникация орнату, әлеуметтік-педагогикалық қолдау көрсету, ақпаратты іздеу және талдау, цифрлық контент әзірлеу, электрондық құжаттармен жұмыс істеу, білім беру ресурстарын пайдалану, деректердің қауіпсіздігін қамтамасыз ету және кәсіби дамуды ұйымдастыру мақсатында тиімді қолдана білуі қажет. Осы тұрғыдан алғанда, цифрлық құзыреттілік әлеуметтік педагогтің қазіргі кәсіби даярлығының қосымша емес, оның ажырамас құрамдас бөлігі ретінде қарастырылуы тиіс. Зерттеу барысында әлеуметтік педагогтің цифрлық құзыреттілігінің мазмұны алты өзара байланысты бағыт бойынша нақтыланды: ақпаратты іздеу және өңдеу; цифрлық коммуникация және ынтымақтастық; цифрлық контентті жасау және ұсыну; цифрлық білім беру ресурстарын пайдалану; цифрлық қауіпсіздік пен этика; цифрлық құралдарды бағалау және таңдау. Аталған компо-

ненттер әлеуметтік педагогтің кәсіби қызметіндегі негізгі цифрлық әрекеттерді қамтып, оның цифрлық ортада дербес және жауапты жұмыс істеу мүмкіндігін сипаттайды. Зерттеу нәтижесінде цифрлық құзыреттілікті бағалаудың өзін-өзі бағалау, бақылау, практикалық тапсырмалар, сауалнама және кәсіби портфолионы талдау сияқты өзара толықтыратын әдістерін қолданудың маңыздылығы анықталды. Мұндай кешенді бағалау әлеуметтік педагогтің цифрлық технологияларды қаншалықты меңгергенін ғана емес, олардың нақты кәсіби міндеттерді орындау барысында қаншалықты тиімді қолданылатынын анықтауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар бағалау нәтижелері әлеуметтік педагогтің жеке кәсіби даму бағытын анықтауға, оқыту қажеттіліктерін белгілеуге және оған қажетгі әдістемелік қолдауды жоспарлауға негіз болады.

Әлеуметтік педагогтердің цифрлық құзыреттілігін дамыту – олардың заманауи қоғамда тиімді жұмыс істеуіне және әлеуметтік қызметтердің сапасын арттыруға бағытталған маңызды процесс. Осы мақалада ұсынылған әдістер мен жолдарды қолдану арқылы әлеуметтік педагогтердің цифрлық дағдыларын жетілдіріп, олардың кәсіби қызметінде АКТ-ны тиімді пайдалануына қол жеткізуге болады. Цифрлық құзыреттілік – бұл әлеуметтік педагогтің кәсіби жетістігінің кепілі және қоғамға пайда әкелуінің маңызды факторы.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- Azimkhan, S., Abildinova, G., Khamzina, A., Karymsakova, A., & Karaca, C. (2025). Developing teacher digital competence through mobile and interactive technologies: A systematic review using the TPACK framework. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 15(3), 33–59. <https://doi.org/10.3991/ijep.v15i3.51653>
- Basantes-Andrade, A., Casillas-Martín, S., Cabezas-González, M., Naranjo-Toro, M., & Guerra-Reyes, F. (2022). Standards of teacher digital competence in higher education: A systematic literature review. *Sustainability*, 14(21), 13983. <https://doi.org/10.3390/su142113983>
- Claro, M., Castro-Grau, C., Ochoa, J.M., Hinostroza, J.E., & Cabello, P. (2024). Systematic review of quantitative research on digital competences of in-service school teachers. *Computers & Education*, 215, 105030. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.105030>
- De la Calle, A.M., Pacheco-Costa, A., Gómez-Ruiz, M.Á., & Guzmán-Simón, F. (2021). Understanding teacher digital competence in the framework of social sustainability: A systematic review. *Sustainability*, 13(23), 13283. <https://doi.org/10.3390/su132313283>
- Peters, M., Elasri-Ejjaberi, A., Martínez-Argüelles, M. J., & Fàbregues, S. (2022). Teacher digital competence development in higher education: Overview of systematic reviews. *Australasian Journal of Educational Technology*, 38(3), 122–139. <https://doi.org/10.14742/ajet.7543>
- Reisoğlu, İ., & Çebi, A. (2020). How can the digital competences of pre-service teachers be developed? Examining a case study through the lens of DigComp and DigCompEdu. *Computers & Education*, 156, 103940. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103940>
- Revuelta-Domínguez, F.-I., Guerra-Antequera, J., González-Pérez, A., Pedrera-Rodríguez, M.-I., & González-Fernández, A. (2022). Digital teaching competence: A systematic review. *Sustainability*, 14(11), 6428. <https://doi.org/10.3390/su14116428>
- Гукасова, Г.С. (2012). Особенности подготовки социального педагога в системе современного образования. *Молодой ученый*, 9(44), 277–279. <https://moluch.ru/archive/44/5302/>
- Дивненко, З.А., & Юдина, Е.С. (2015). Студенческое научное общество как форма организации процесса формирования профессиональных компетенций молодежи. В *Университетское образование (МКУО–2015): Сборник статей 19-й Международной научно-методической конференции, посвященной 70-летию Победы в Великой Отечественной войне* (с. 230–231).
- Ержанова, Р.К. (2009). Формирование профессионально-педагогического потенциала педагога профессионального обучения на основе синергетического подхода в условиях непрерывного образования [Автореферат диссертации кандидата педагогических наук]. Караганда.
- Ипполитова, Н.В., & Стерхова, Н.С. (2012). Анализ понятия «педагогические условия»: сущность, классификация. *General and Professional Education*, 1, 8–14.
- Кертаева, Г. М. (2009). Основы педагогической деонтологии: Учебное пособие. Кереку.
- Қазақстан Республикасы Үкіметі. (2017). «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы № 827 қаулысымен бекітілген; 2019 жылғы 20 желтоқсандағы № 949 қаулысымен өзгерістер енгізілген). <https://primeminister.kz/assets/media/tsifrly-azastan-memleketik-badarmasy.pdf>
- Матлин, А.О., & Фоменков, С.А. (2012). Методика построения виртуальной лабораторной работы с помощью автоматизированной системы создания интерактивных тренажеров. *Известия Волгоградского государственного технического университета*, 12, 142–144.

Маусумбаев, Р.С., & Төлеубекова, Р.К. (2020). Цифрлық технология жағдайында әлеуметтік педагогтың зерттеушілік әлеуетін дамыту факторлары. Теориялық және практикалық психологияның өзекті мәселелері атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағы, 105–111.

Москвичева, Н.Л. (2020). Цифровая среда как жизненное пространство личности: опыт исследования жизненных моделей молодежи. В Психология жизненного пространства (к 130-летию Курта Левина). СПбГУ.

Стручкова, М.О. (2010). Использование мультимедиа и информационно-телекоммуникационных технологий в образовании. Гардарики.

Төлеубекова, Р.К., & Маусумбаев, Р.С. (2019). Әлеуметтік педагогтың зерттеушілік әлеуетін дамытудың ғылыми негізі. ПМУ Хабаршысы. Педагогикалық серия, 3, 249–259.

References:

Azimkhan, S., Abildinova, G., Khamzina, A., Karymsakova, A., & Karaca, C. (2025). Developing teacher digital competence through mobile and interactive technologies: A systematic review using the TPACK framework. *International Journal of Engineering Pedagogy*, 15(3), 33–59. <https://doi.org/10.3991/ijep.v15i3.51653>

Basantes-Andrade, A., Casillas-Martín, S., Cabezas-González, M., Naranjo-Toro, M., & Guerra-Reyes, F. (2022). Standards of teacher digital competence in higher education: A systematic literature review. *Sustainability*, 14(21), 13983. <https://doi.org/10.3390/su142113983>

Claro, M., Castro-Grau, C., Ochoa, J. M., Hinostroza, J. E., & Cabello, P. (2024). Systematic review of quantitative research on digital competences of in-service school teachers. *Computers & Education*, 215, 105030. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2024.105030>

De la Calle, A. M., Pacheco-Costa, A., Gómez-Ruiz, M. Á., & Guzmán-Simón, F. (2021). Understanding teacher digital competence in the framework of social sustainability: A systematic review. *Sustainability*, 13(23), 13283. <https://doi.org/10.3390/su132313283>

Divnenko, Z. A., & Yudina, E. S. (2015). *Studencheskoe nauchnoe obshchestvo kak forma organizatsii protsessa formirovaniya professionalnykh kompetentsii molodezhi* [Student scientific society as a form of organizing the process of developing young people's professional competencies]. In *Universitetskoe obrazovanie (MKUO–2015): Sbornik statei 19-i Mezhdunarodnoi nauchno-metodicheskoi konferentsii* (pp. 230–231).

Erzhanova, R. K. (2009). *Formirovanie professionalno-pedagogicheskogo potentsiala pedagoga professionalnogo obucheniya na osnove sinergeticheskogo podkhoda v usloviyakh nepreryvnogo obrazovaniya* [Formation of the professional-pedagogical potential of a vocational education teacher based on a synergistic approach in continuing education] [Abstract of Candidate of Pedagogical Sciences dissertation]. Karaganda.

Gukasova, G. S. (2012). *Osobennosti podgotovki sotsialnogo pedagoga v sisteme sovremennogo obrazovaniya* [Features of social pedagogue training in the modern education system]. *Molodoi uchenyi*, 9(44), 277–279. <https://moluch.ru/archive/44/5302/>

Ippolitova, N. V., & Sterkhova, N. S. (2012). *Analiz ponyatiya «pedagogicheskie usloviya»: sushchnost, klassifikatsiya* [Analysis of the concept of “pedagogical conditions”: Essence and classification]. *General and Professional Education*, 1, 8–14.

Kertaeva, G. M. (2009). *Osnovy pedagogicheskoi deontologii* [Fundamentals of pedagogical deontology]. Kereku.

Matlin, A. O., & Fomenkov, S. A. (2012). *Metodika postroeniya virtualnoi laboratornoi raboty s pomoshchyu avtomatizirovannoi sistemy sozdaniya interaktivnykh trenazherov* [Methodology for constructing virtual laboratory work using an automated system for creating interactive simulators]. *Izvestiya Volgogradskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta*, 12, 142–144.

Maussumbayev, R. S., & Töleubekova, R. K. (2020). *Cifrlyq tehnologiya jaǵdaiynda әleumettik pedagogtyñ zertteuśilik әleuetin damytu faktorlary* [Factors in developing the research potential of a social pedagogue in the context of digital technology]. *Teoriyalıq және praktikalyq psihologiyanyñ özekti мәseleleri atty halyqaralyq ǵylymi-praktikalyq konferenciya materialdarynyñ jinaǵy*, 105–111.

Moskvicheva, N. L. (2020). *Tsifrovaya sreda kak zhiznennoe prostranstvo lichnosti: opyt issledovaniya zhiznennykh modelei molodezhi* [Digital environment as a living space of personality: Experience of studying youth life models]. In *Psikhologiya zhiznennogo prostranstva (k 130-letiyu Kurta Levina)*. SPbGU.

Peters, M., Elsas-Ejjaberi, A., Martínez-Argüelles, M. J., & Fàbregues, S. (2022). Teacher digital competence development in higher education: Overview of systematic reviews. *Australasian Journal of Educational Technology*, 38(3), 122–139. <https://doi.org/10.14742/ajet.7543>

Qazaqstan Respublikasy Ūkimeti. (2017). *Cifrlyq Qazaqstan memlekettik baǵdarlamasy* [State Program “Digital Kazakhstan”] (2017 jylǵy 12 jeltoqsandaǵy № 827 qauly; 2019 jylǵy 20 jeltoqsandaǵy № 949 qaulymen engizilgen ózgeristermen). <https://primeminister.kz/assets/media/tsifrlıy-azastan-memlekettik-badarlamasy.pdf>

Reisoǵlu, İ., & Çebi, A. (2020). How can the digital competences of pre-service teachers be developed? Examining a case study through the lens of DigComp and DigCompEdu. *Computers & Education*, 156, 103940. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2020.103940>

Revuelta-Domínguez, F.-I., Guerra-Antequera, J., González-Pérez, A., Pedrera-Rodríguez, M.-I., & González-Fernández, A. (2022). Digital teaching competence: A systematic review. *Sustainability*, 14(11), 6428. <https://doi.org/10.3390/su14116428>

Struchkova, M.O. (2010). *Ispolzovanie multimedia i informatsionno-telekommunikatsionnykh tekhnologii v obrazovanii* [Use of multimedia and information and telecommunication technologies in education]. Gardariki.

Töleubekova, R.K., & Mausumbaev, R.S. (2019). *Äleumettik pedagogtiñ zertteuşilik äleuetin damytudyñ ğylmi negizi* [Scientific basis for developing the research potential of a social pedagogue]. *PMU Habarşysy. Pedagogikalıq seria*, 3, 249–259.

IRSTI 14.35.07

<https://doi.org/10.51889/2959-5762.2026.91.3.018>

Shangereyeva S.,^{1*} Albytova N.¹

¹ L.N.Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

THE INFLUENCE OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS ON FUTURE SOCIAL PEDAGOGUE'S DEVELOPMENT

Abstract

This article examines the features of the influence of the university educational environment on the professional and personal development of future social pedagogues. The purpose of the study is to determine the effectiveness of the university's educational environment from the perspective of students and to define its role in the process of professional development. An empirical study was conducted using a survey of 100 students based on L. I. Shumskaya's methodology "Diagnostics of the educational process in higher education institutions." The analysis revealed that 60% of students positively assess the educational environment of the university, while 17% express a critical attitude. The findings indicate that the educational environment significantly affects the professional self-identification, civic responsibility and value orientations of future social pedagogues. Furthermore, the results emphasize the crucial role of mentoring and emotional support in fully developing students' personal potential. The article highlights the importance of fostering a culture of pedagogical interaction in higher education institutions. It also discusses directions for improving the educational process, including the development of leadership skills, enhancement of student engagement, and ensuring psychological well-being. The obtained results provide a theoretical and practical basis for enhancing the educational environment in universities.

Keywords: educational environment, professional development, social pedagogue, personal formation, mentoring system, student engagement.

С.А.Шангереева,^{1*} Н.П.Албытова¹

¹ Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана қ., Қазақстан

ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДАҒЫ ТӘРБИЕЛІК ОРТАНЫҢ БОЛАШАҚ ӘЛЕУМЕТТІК ПЕДАГОГТЕРДІҢ ДАМУЫНА ЫҚПАЛЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада жоғары оқу орнындағы тәрбиелік ортаның болашақ әлеуметтік педагогтердің кәсіби және тұлғалық дамуына ықпал ету ерекшеліктері зерттеледі. Зерттеу жұмысының мақсаты – ЖОО-ның тәрбиелік ортасының тиімділігін студенттердің көзқарасы тұрғысынан анықтау және оның кәсіби даму процесіндегі рөлін айқындау. Эмпирикалық зерттеу барысында 100 студент қатысқан сауалнама жүргізіліп, Л.И.Шумскаяның «ЖОО-дағы тәрбиелік процесті диагностикалау» әдістемесі негізге алынды. Талдау нәтижелері студенттердің 60 %-ы ЖОО-ның тәрбиелік кеңістігін оң қабылдайтынын, ал 17 %-ы сын көзқарас білдіретінін көрсетті. Бұл деректер тәрбиелік ортаның болашақ әлеуметтік педагогтердің кәсіби өзін-өзі анықтауына, азаматтық жауапкершілігі мен құндылықтық бағдарларының қалыптасуына айтарлықтай әсер ететінін дәлелдейді. Сонымен қатар зерттеу нәтижелері студенттердің тұлғалық әлеуетін толық іске асыруда тәлімгерлік пен эмоционалды қолдаудың рөлі жоғары екенін көрсетті. Автор ЖОО-да педагогикалық өзара әрекеттестік мәдениетін дамытудың маңыздылығын атап өтеді. Мақалада тәрбиелік процесті жетілдіру бағытында көшбасшылық қабілеттерді дамыту, студенттік белсенділікті арттыру және психологиялық жайлылықты қамтамасыз ету мәселелері қарастырылады. Алынған нәтижелер жоғары оқу орындарында тәрбиелік ортаны жетілдірудің теориялық және практикалық негізін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Түйін сөздер: тәрбиелік орта, кәсіби даму, әлеуметтік педагог, тұлғалық қалыптасу, тәлімгерлік жүйе, студенттік белсенділік.